שאלות ותשובות בהלכה

מה הדין באדם ששפך יין או דבש ברשות הרבים, חסם את הדרך וגרם לנזק לעוברים ושבים?

מתוך שיעורי הרב אלחנן פרץ שליט"א בדיני ממונות, נזיקין והלכות גזילה

אדם השופך חומרים חלקלקים או חביות של יין ודבש ברשות הרבים וסותם את מעבר הרבים, מוגדר הלכתית כאב נזיקין של "בור" (או תולדת בור), והוא נושא באחריות מלאה וחייב לשלם על כל אדם שהחליק או ניזק מחמתם; אולם אם עשה זאת כדי להציל ממון יקר יותר, חלים כללים מיוחדים.

בסוגיה זו (המשתלשלת מסימנים שפ, שצב ושצז) פירטו רבני בית המדרש את דיני חסימת הדרכים הציבוריות:

- **דין המניח מכשול ברה"ר:** מי שממלא את המדרכה או הכביש בקדים, חביות, יין או דבש שלא כדין, נחשב למצר ומזיק את הרבים. אם בני רשות הרבים הלכו כדרכם בשוגג ונשברו הכלים או נחבלו, בעל החומרים חייב בתשלומים מלאים.
- **הזכות לעשות דין לעצמו ושבירת המכשול:** אם הדרך חסומה לחלוטין ואין שום אפשרות פיזית לעבור, מותר לעוברי האורח "לעשות דין לעצמם", להיכנס ולעבור כדרכם, וכל חבית או כד של יין ודבש שיישברו תוך כדי הליכתם – העוברים פטורים מלשלם עליהם. אולם, תנאי מוחלט לכך הוא שלא הייתה דרך חלופית או אפשרות להזיז את החביות הצידה בקלות; אם שבר אותן בכוונה ובזלזול כשיכל להרים ולעקוף – הרי זה מזיק בידיים וחייב לשלם לבעל היין.
- **שפיכת יין להצלת דבש (זהירות בדרכים):** בשיעור הועלתה הסוגיה הידועה שבה אדם שנוסע עם חבית יין וחבית דבש, וחבית הדבש היקרה נסדקה. ההלכה מתירה לו לשפוך את היין הזול של חברו כדי להציל את הדבש היקר שלו. אולם, הדבר דורש זהירות עצומה: המציל מחויב לשלם לבעל היין את שווי היין שנשפך ("על מנת לשלם"), ואם השפיכה ברשות הרבים יצרה שלולית חלקלקה ומסוכנת שגרמה לאחר מכן לתאונה או להחלקה של עוברי אורח – המציל יישא באחריות נזיקין מלאה מדין "בור" על הנזקים שייצר בעקיפין.

התשובות נערכו על פי שיעורי הרב אלחנן פרץ שליט"א ועל פי פסקים שקיבל מאת הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל ומגדולי הפוסקים, והן לעיון בלבד. אין לסמוך על האמור כאן להלכה למעשה, ובשאלה פרטית יש לפנות לרב או לבית הוראה.

הוראת המשפט

בית מדרש להכשרת דיינים ומורי הוראה

לימודי הלכה ברמה גבוהה ועיון ישיבתי מעמיק על פי גדולי הפוסקים, בראשות מורנו הרב אלחנן פרץ שליט"א, גאב"ד "חוקת משפט".

שימוש בדיני תורה בפועל ותעודת הסמכה בסיום המסלול · שיעור חושן משפט בכל יום שלישי בערב, שכונת רוממה, ירושלים

חפשו בגוגל: "בית הוראה הוראת המשפט"

סרקו את הקוד
לאתר הוראת המשפט

להרשמה ולפרטים: 02-62-60-680 · horat-hamishpat.co.il

© 2026 הוראת המשפט · כל הזכויות שמורות